

Til: Helse- og omsorgskomiteen

Fra: Nasjonalforeningen for folkehelsen

Dato: 12. oktober 2022

Emne: Innspill til statsbudsjett 2023

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, humanitær, organisasjon. Organisasjonen arbeider med folkehelse, forskning på hjerte- og karsykdommer og demens, og er interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende. Vi har 25 000 medlemmer fordelt på ca 450 helselag og demensforeninger over hele landet.

Vi har spesielt tre saker vi ønsker å ta opp med helse- og omsorgskomiteen i forbindelse med behandling av forslag til statsbudsjett for 2023

- Overgang fra øremerking til søknadsbasert ordning for våre to hjelpelinjer, demenslinjen og hjertelinjen
- Kutt i tilskudd til Felles kommunal journal
- Kutt i investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser

Kapittel 761 Omsorgstjeneste, post 71 Frivillig arbeid mv.

I forslaget til statsbudsjett for 2023 foreslås det at to tilskuddsordninger under kapittel 761, post 71, slås sammen, at alle øremerkede bevilgninger på posten avvikles og at hele tilskuddsordningen på 28 millioner kroner blir søkbar for landsdekkende organisasjoner. Nasjonalforeningen for folkehelsens demenslinje og hjertelinje er to viktige hjelpelinjer som dermed ikke lenger er øremerkede, enkeltstående tilskudd på statsbudsjettet. Som frivillig organisasjon trenger vi stabile og forutsigbare rammer, men opplever at vi må bruke mye tid og ressurser på å søke etter midler til ulike prosjektbaserte tiltak. Våre hjelpelinjer er ikke kortvarige prosjekter, men inngår i organisasjonens drift. Vi har ansatte spesialsykepleiere som driver et varig og viktig tilbud til pasienter og pårørende som trenger svar på spørsmål, eller noen å prate med om bekymring rundt egen eller pårørendes situasjon. En person som får en demensdiagnose får i realiteten beskjed om at de har en dødelig sykdom uten noen kur, og i tillegg blir de gjerne sendt hjem uten noen form for plan om videre oppfølging. Da er demenslinjen livsviktig. Demenslinjen bemannes av erfarne spesialsykepleiere med demens som fagfelt, som gir råd om veien videre, og svarer på alle spørsmål både personen med demens og de pårørende har. Demenslinjen og hjertelinjen er viktige tilbud som avlastar det offentlige helsevesenet, og vi er bekymret for konsekvensen for sårbare brukere dersom disse hjelpelinjene må basere seg på uforutsigbare, konkurransebaserte søknadsordninger.

- Nasjonalforeningen for folkehelsen ber derfor om at demenslinjen og hjertelinjen fortsatt skal få øremerkede tilskudd over statsbudsjettet

Kap. 7001 Post 73 tilskudd til E-helse i kommunal sektor

Regjeringen foreslår å kutte 91,4 mill. kroner til Felles kommunal journal. Nasjonalforeningen for folkehelsen mener det er helt uforståelig at regjeringen stanser dette arbeidet med å utvikle infrastruktur for samhandling og bruk av velferdsteknologi i kommunale helse- og omsorgstjenester. Samarbeidsprosjektet mellom KS, staten, kommunene og med medvirkning fra brukerorganisasjoner stanses uten andre alternativer enn at hver kommune blir overlatt til å finne sine egne løsninger. Ressurskrisen vi møter med mange flere eldre som vil trenge pleie og omsorg, er dette svært alvorlig både for pasienter, helsepersonell og kommuner. Det haster mer enn noen gang å få etablert felles kommunal journal som gjør det mulig å samhandle effektivt for gode tjenester til pasienter og brukere.

En viktig del av arbeidet med felles kommunal journal er å etablere plattformer for samarbeid om anskaffelser og implementering av ny velferdsteknologi. Med Felles kommunal journal vil vi kunne sikre et likeverdig tilbud over hele landet. Pandemien lærte oss hvor viktig det var med infrastruktur for digital samhandling. Krisen utløste digitalisering i ekspressfart på noen områder. Med felles kommunal journal kan vi skape en felles plattform for hurtig tilpasning til behov i normaltid og krise.

- Nasjonalforeningen for folkehelsen ber derfor om at finansieringen av felles kommunal journal opprettholdes

Kapittel 761 Omsorgstjeneste, post 63 Investeringsstilskudd – rehabilitering, Investeringsstilskudd til heldøgns omsorgsplasser

Antallet sykehjemsplasser har stått på stedet hvil de siste tjue årene. Til nå har det ikke vært behov for en større utbygging av kapasiteten, fordi det var lave fødselstall i mellomkrigsårene og til etterkrigstiden, slik at vil til nå har hatt et platå i antall eldre. I stedet har det vært en bedring i kvaliteten, for eksempel i form av flere enerom. Nå begynner imidlertid etterkrigskullene å gå av med pensjon. Nylig bikket vi 1 million pensjonister i Norge, økningen har vært størst blant de yngste pensjonistene. Mange av disse vil ha behov for sykehjemsplasser i løpet av overskuelig fremtid.

I statsbudsjettet for 2023 foreslås det å ikke prioritere ordningen med egne stimuleringsmidler til formålet. Nasjonalforeningen for folkehelsen er bekymret for konsekvensene av dette. I dag er det over 100 000 personer med demens i Norge. Dette er forventet nær doblet innen 2040. Rundt 84 prosent av dem som har langtidsplass i sykehjem i dag, har demens. De fleste sykehjem er i praksis demenshjem. Det er en politisk målsetning at eldre skal bo hjemme så lenge som mulig, men for personer med demens er det ikke et alternativ å bli boende hjemme til livets slutt, fordi omsorgsbehovet blir så omfattende. Dette er en pasientgruppe med stort hjepebehov. I perioden før sykehjemsinnleggelse mottar denne gruppa hele 160 timer bistand fra pårørende, i tillegg til hjelpen de får fra den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Tidligere i sykdomsforløpet er gjennomsnittet til sammenlikning 60-85 timer pårørendebistand. Det er derfor behov for oppskalering av sykehjemskapasiteten, ikke minst av hensynet til pårørendes situasjon. De bidrar med like mange timer innsats som det offentlige.

Ansvar for å gi god nok pleie til mennesker som trenger døgntilrettelagt hjelp og pleie er et offentlig ansvar og kan bare tas av helsepersonell. Pårørende sliter seg ut, og blir ofte selv syke som resultat. Å la demenssyke bo hjemme gjennom hele sykdomsforløpet er uholdbart, og vil føre til uverdige situasjoner både for den syke og pårørende.

- Nasjonalforeningen for folkehelsen ber derfor om at investeringsstilskuddet videreføres uten reduksjon.

Andre saker

I tillegg til det som er nevnt over ønsker Nasjonalforeningen for folkehelsen å oppfordre Helse- og omsorgskomiteen om å ta en prat med Utdannings- og forskningskomiteen for å sørge for at arbeidet med å innføre gratis skolemat for alle landets skoleelever og daglig fysisk aktivitet i skolen kommer i gang. Her finnes det allerede et bredt kunnskapsgrunnlag, og det skal være mulig å starte en gradvis utrulling allerede i 2023. Med nasjonale føringer på plass, kan kommunene få frihet til å tilpasse ordningene slik det passer best i den enkelte kommune. Vi vil også oppfordre Helse- og omsorgskomiteen til sammen med Finanskomiteen å jobbe for at det settes ned et offentlig og partsuavhengig utvalg som skal utrede hvordan vi kan innføre sunn skatteveksling i Norge, slik at usunne produkter blir dyrere og sunne produkter blir billigere. Til slutt vil vi minne om at Nasjonalforeningen for folkehelsen er den eneste pasient- og brukerorganisasjonen for personer med demens og deres pårørende, og at vi fortsatt ikke mottar driftsstøtte. Saken ligger hos Arbeids- og sosialkomiteen, men vi vil oppfordre Helse- og omsorgskomiteen om å løfte denne saken i sine samtaler med komiteen.